

Vysoká škola: Prešovská univerzita v Prešove	
Fakulta: Pedagogická fakulta	
Kód: 3KLV/E1JVE/22	Názov predmetu: Jazykovedné východiská edukácie
Druh, rozsah a metóda vzdelávacích činností: Druh vzdelávacích činností: Prednáška, Seminár Rozsah vzdelávacích činností: 5,10 za semester Metóda vzdelávacích činností:	
Počet kreditov: 4	
Odporúčaný rok a semester štúdia:	
1.rok ZS	predškolská a elementárna pedagogika (EPB4)
Stupeň štúdia: 1.	
Podmieňujúce predmety:	
Podmienky na absolvovanie predmetu: Spôsob hodnotenia a skončenia štúdia predmetu:	
Priebežné hodnotenie: V priebehu semestra získa študent max. 20 b. za tvorbu a prednes rečníckeho prejavu, max. 20 b. za pravopisné zručnosti, max. 10 b. za lexikologickú analýzu.	
Záverečné hodnotenie: Predmet je ukončený skúškou. Celkovo študent môže získať v predmete 100 b. V priebehu semestra získa študent max. 20 b. za tvorbu a prednes rečníckeho prejavu, max. 20 b. za pravopisné zručnosti, max. 10 b. za lexikologickú analýzu, max. 50 b. za záverečný vedomostný test z jazykovedných východísk edukácie. Kredity budú udelené študentovi, ktorý získa za záverečný vedomostný test minimálne 26 b. a v súčte s priebežnými úlohami minimálne 50 b. Celkové hodnotenie predmetu bude realizované v súlade so Študijným poriadkom PU v Prešove (2018) podľa klasifikačnej stupnice, ktorú tvorí šesť klasifikačných stupňov. Kritériá úspešnosti sú pre jednotlivé stupne nasledovné: A: 100,00 – 90,00 %, B: 89,99 – 80,00 %, C: 79,99 – 70,00 %, D: 69,99 – 60,00 %, E: 59,99 – 50,00 %, FX: 49,99 a menej %.	
Rozdelenie záťaže študenta (celkovo 120 h): a) účasť na prednáškach – 5 h, b) aktívna účasť na seminároch – 10 h, c) individuálna príprava na semináre – 21 h, d) tvorba seminárnych prác – 20 h, e) samoštúdium – 64 h.	
Kombinovaná metóda: prednášky – prezenčne, online; semináre – prezenčne, online	
Výsledky vzdelávania: Študent získa vedomosti, zručnosti a kompetentnosti týkajúce sa jazykovedných východísk rozvíjania vlastného ústneho a písomného prejavu, pochopenia procesu ontogenézy a rozvíjania jazyka dieťaťa predškolského a mladšieho školského veku. Študent nadobudne vedomosti: - charakterizovať lingvistiku a súčasné smery v lingvistických výskumoch; - objasniť vzťah medzi jazykovou praxou (úžom), normou a kodifikáciou; - analyzovať segmentálny a suprasegmentálny systém slovenčiny; - objasniť princípy slovenského pravopisu; - charakterizovať pravidlá slovenčiny ako flektívneho jazyka; - poznať a opísať funkciu jednotlivých druhov jazykových slovníkov; - charakterizovať spôsob klasifikácie slovnej zásoby, opísať motivačné vzťahy v slovnej zásobe slovenčiny s dôrazom na paradigmatickú, sémantickú, pragmatickú a slovotvornú motiváciu; - analyzovať sémantickú stavbu vety a komunikačný zámer výpovede; - charakterizovať proces verbálnej interakcie a jednotlivé zložky komunikačného aktu a objasniť princípy a zásady efektívnej verbálnej komunikácie; - charakterizovať vlastnosti textu a spôsoby rozvíjania témy s dôrazom na naratívny text; - objasniť súvislosti medzi jazykovedným poznaním, jazykovým vývinom a rozvíjaním jazykových	

schopností dieťaťa.

Študent nadobudne zručnosti:

- dodržiavať ortoepické normy slovenčiny v hovorenom prejave;
- vytvoriť a predniesť kultivovaný rečnícky prejav;
- dodržiavať pravopisné pravidlá slovenčiny v písaných komunikátoch;
- dodržiavať pravidlá flexie v komunikácii;
- orientovať sa v jednotlivých druhoch jazykových slovníkov;
- používať lexikálne jednotky a porozumieť sémantike lexém vzhľadom na kontext, pragmatiku a rešpektovanie jazykového obrazu sveta rôznych komunikantov;
- využívať slovotvornú motiváciu pri porozumení textu;
- rešpektovať princípy a zásady efektívnej verbálnej komunikácie vo vlastnom rečovom prejave;
- aplikovať poznatky o kompozičných vlastnostiach textu pri praktickom rozvíjaní témy;
- aplikovať jazykovedné poznatky pri hodnotení komunikácie detských a dospelých komunikantov.

Študent nadobudne kompetentnosti:

- hodnotiť a korigovať vlastný písomný a ústny rečový prejav;
- hodnotiť a korigovať písomný a ústny rečový prejav iných;
- monitorovať a regulovať vlastné porozumenie hovorených a písaných komunikátov a rozvíjať pritom analytické schopnosti (ako prenositeľné spôsobilosti).

Stručná osnova predmetu:

1. Hlavné smery súčasného jazykovedného výskumu a ich súvislosť s rozvíjaním jazyka dieťaťa predškolského a mladšieho školského veku. Variety slovenčiny. Normy spisovného jazyka. Kodifikácia, norma, úzus.
2. Segmentálny a suprasegmentálny systém slovenčiny. Ortoepické normy slovenčiny a ich vzťah k osvojovaniu si výslovnosti. Rečové orgány a ich činnosť.
3. Princípy slovenského pravopisu (fonematický, morfematický, gramatický, etymologický, sémantický, interpunkčný). Vzťah gramatického pravopisu a flektívneho systému slovenčiny. Pravidlá interpunkčného pravopisu.
4. Slovenčina ako flektívny jazyk. Normy deklinácie (skloňovania) a konjugácie (časovania) v slovenčine a ich vplyv na jazykový vývin.
5. Lexikografia. Druhy slovníkov a možnosť ich využitia v príprave učiteľa a v školskej praxi.
6. Slovná zásoba jazyka a systém slovných druhov slovenčiny. Motivačné vzťahy v slovnej zásobe slovenčiny, typy lexikálnej motivácie. Spôsoby obohacovania slovnej zásoby slovenčiny a ich súčasná dynamika.
7. Komunikačno-pragmatický prístup k jazyku. Pragmatická motivácia a pragmatická zložka slova v reči dieťaťa a reči orientovanej na dieťa.
8. Sémantika. Lexikálna jednotka ako znak. Sémantický trojuholník. Sémantická motivácia. Význam lexikálnej jednotky z hľadiska štrukturalizmu a kognitívizmu (prototypová teória, metaforickosť myslenia v polysémii a frazeológii, kategorizácia v jazyku, jazykový obraz sveta). Vplyv sémantiky na produkciu a recepciu detí.
9. Slovtvorná motivácia. Slovtvorný význam a slovtvorná forma. Slovtvorné postupy, slovtvorné útvary slovtvorné prostriedky. Slovtvorné okazionalizmy v reči detí.
10. Sémantická stavba vety. Formálna a sémantická syntax. Veta a výpoveď. Pravidlá tvorenia viet v slovenčine a ich osvojovanie. Výpovede podľa komunikačného zámeru hovoriaceho.
11. Charakteristika procesu verbálnej interakcie (komunikačná situácia, komunikačný akt, komunikačný zámer, komunikačné faktory, komunikačné prostriedky). Princípy a zásady efektívnej verbálnej komunikácie.
12. Text a kontext. Vlastnosti textu. Výstavba textu, spôsoby rozvíjania témy (slohové postupy a slohové útvary) s dôrazom na rozprávací, resp. naratívny typ textu. Štylistické vlastnosti textu s dôrazom na rečnícky prejav.

Odporúčaná literatúra:

- DOLNÍK, J. (2010). Teória spisovného jazyka. Bratislava: VEDA, vydavateľstvo SAV.
- DOLNÍK, J. (2003). Lexikológia. Bratislava: Univerzita Komenského, Filozofická fakulta.
- DOLNÍK, J., a BAJZÍKOVÁ, E. (1998). Textová lingvistika. Bratislava: Stimul.
- FINDRA, J. et al. (1986). Slovenský jazyk a sloh. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- FINDRA, J., a TVRDOŇ, E. (1986). Ústny prejav a umelecký prednes. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- FINDRA, J. (2004). Štylistika slovenčiny. Martin: Osveta.
- FURDÍK, J. (2004). Slovenská slovtvorba. Ed. M. Ološtiak. Prešov: Náuka.
- FURDÍK, J. (2008). Teória motivácie v lexikálnej zásobe. Ed. M. Ološtiak. Košice: LG.
- GEERAERTS, D. (2020). Teorie lexikální sémantiky. Praha: Karolinum, Univerzita Karlova.
- HOFFMANNOVÁ, J. et al. (2016). Stylistika mluvené a psané češtiny. Praha: Academia.
- HUANG, Y. (2019). Pragmatika. Praha: Karolinum.
- IVANOVÁ, M. (2011). Syntax slovenského jazyka. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- KAČALA, J. (2012). K podstate vety. Syntetický pohľad. Vydavateľstvo Matice slovenskej.
- KRÁĽ, Ā. (1996). Pravidlá slovenskej výslovnosti. 3. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
- KLIMOVÍČ, M., KOPČÍKOVÁ, M., LIPTÁKOVÁ, Ľ., a VUŽŇÁKOVÁ, K. (2020). Implicitné jazykové znalosti dieťaťa. Prešov: Prešovská univerzita, Pedagogická fakulta.
- LIPTÁKOVÁ, Ľ., a VUŽŇÁKOVÁ, K. (2009). Dieťa a slovtvorba. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta.
- LIPTÁKOVÁ, Ľ. et al. (2011, 2015). Integrovaná didaktika slovenského jazyka a literatúry pre primárne

vzdelávanie. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta.
 ONDRUS, J., HORECKÝ, J., a FURDÍK, J. (1980). Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
 ONDRUŠ, Š., a SABOL, J. (1981). Úvod do štúdia jazykov. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
 ORAVEC, J., FURDÍK, J., a E. BAJZÍKOVÁ, E. (1984). Súčasný slovenský spisovný jazyk. Morfológia. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo.
 ORGOŇOVÁ, O., a A. BOHUNICKÁ, (2012). Lexikológia slovenčiny. Praha: Columbus.
 POVAŽAJ, M. (Red.) (2013). Pravidlá slovenského pravopisu. 4., nezmenené vydanie. Bratislava: VEDA.
 RIPKA, I., a IMRICHOVÁ, M. (2011). Kapitoly z lexikológie a lexicografie. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove.
 SIČÁKOVÁ, E. (2002). Fonetika a fonológia pre elementaristov. Prešov: Náuka.
 SVOBODOVÁ, J. (2010). Skladba. In: Čeština pro učitele. Ostrava: Vade Mecum Bohemiae.
 SVOBODOVÁ, J. (2003). Průvodce českou interpunkcí. Ostrava: Vade Mecum Bohemiae.
 SLANČOVÁ, D. (1996). Praktická štylistika. 2. vyd. Prešov: Slovacontact.
 SLANČOVÁ, D. (2001). Základy praktickej rétoriky. Prešov: Náuka.
 VUŽŇÁKOVÁ, K. (2012). Kompozitá v slovenčine. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, Pedagogická fakulta.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu:

Poznámky:
 Absolvovanie predmetu pre študenta so špecifickými potrebami sa modifikuje v súlade s odporúčaním fakultného koordinátora pre študentov so špecifickými potrebami.

Hodnotenie predmetov:

Celkový počet hodnotených študentov: 483

A	B	C	D	E	FX
1%	5%	16%	24%	20%	35%

Vyučujúci:
 prof. PaedDr. Ľudmila Liptáková, CSc., garant, prednášajúci, skúšajúci, cvičiaci, vedúci semináru
 PhDr. Alexandra Brestovičová, PhD., prednášajúci, skúšajúci, cvičiaci, vedúci semináru
 Mgr. Eva Gogová, PhD., prednášajúci, skúšajúci, cvičiaci, vedúci semináru
 Mgr. Dávid Dziač, PhD., prednášajúci, skúšajúci, cvičiaci, vedúci semináru
 doc. Mgr. Katarína Vužňáková, PhD., prednášajúci, skúšajúci, cvičiaci, vedúci semináru

Dátum poslednej zmeny: 01.09.2022

Schválil: prof. PaedDr. Ľudmila Liptáková, CSc.